

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368-9

LAUSUNTO
21.8.2023

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
ymparistolupa.pohjois@avi.fi

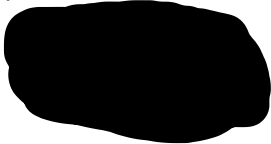
Asia

Taivalkosken voimalaitoksen kalauoman rakentaminen, Keminmaa. Dnro PSAVI/671/2022.¹

Lausunnonantaja

Villilohi-yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry:n (myöhemmin Villilohi ry)
Y: 3060368-9

Asiamies ja prosessiosoite

VILLILOHI RY:n MUISTUTUS TAIVALOKSEN VOIMALAITOKSEN KALAUOMAN RAKENTAMISEEN LIITTYEN

1 VILLILOHI RY ON ASIANOSAINEN

Villilohi ry on sääntöjensä mukaan valtakunnallinen ympäristön, virtavesien ja vaelluskalojen edunvalvoja, joka toimii Kemijoen vesistöllä paikallisesti ja alueellisesti. Villilohi ry:n kotipaikka on Rovaniemi.

Villilohi on asianosainen. Esitämme tälle perusteeksi Suomen perustuslain² ja Århusin sopimuksen³ lisäksi Komission tiedonannon kirjauksen:

“Kansallisten tuomioistuinten on tarvittaessa syrjäytettävä sellaiset säännökset, jotka ovat yhteen sopimattomia EU:n lainsäädännön kanssa, vaikka ne olisivat

osa säädöstä tai määräystä. Tämän olisi koskettava muun muassa asiavaltuuden aiheetonta rajoittamista, jotta varmistetaan EU:n sääntöjen täysi tehokkuus.”⁴

Lisäksi viittaamme Burgenland - ennakkotapaukseen⁵.

¹ <https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/2139985>

² Suomen perustuslaki 731/1999.

³ Tasavallan presidentin asetus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamisesta ja yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta 122/2004.
<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2004/20040122>

⁴ Komission tiedonanto 14.10.2020. COM (2020) 643 final. S. 9-10.

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0643:FIN:FI:PDF>

⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio Burgenland, C-197/18, 3.10.2019, kohta 70.

2 ASIAN TAUSTAA

Kemijoki Oy on hakenut vesilain (587/2011) mukaista lupaa rakentaa kalatie (kalauoma) Taivalkosken voimalaitoksen yhteyteen hakemusaineistosta ilmenevin ehdoin. Hakijan mukaan haettu kalatie ei olisi osa Taivalkosken vesivoimalaitoksen kalataloudellista velvoitetta.

3 VILLILOHI RY:n ESITTÄMÄ VAATIMUS

Villilohi ry **vaatii**, että Kemijoki Oy:n **hakemus jätetään tutkimatta, kunnes** Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muutoshakemus (dnro PSAVI/932/2017) **on lainvoimaisesti ratkaistu.**

4 PERUSTELUT

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut on 23.03.2017 hakenut Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa vireille asian: Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen, Kemi, Keminmaa, Kemijärvi, Tervola ja Rovaniemi / PSAVI/932/2017.

Lapin Ely-keskus katsoo, että voimalaitosten lupaehtojen muuttaminen on välttämätöntä menetetyin vaelluspoikastuotannon korvaamiseksi, luontaisen lisääntymisen palauttamiseksi osaksi kannan hoitoa sekä perinnöllisen monimuotoisuuden ja kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi.⁶

Lapin Ely-keskuksen hakemalla on lailliset perusteet vesilaista (587/2011).

Lapin Ely-keskuksen hakemusta käsitellessään Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaisen (myöhemmin PSAVI) on huomioitava Euroopan unionin vesipuitedirektiivin (2000/60/EY) vaatimukset, jotka sillä on myös velvollisuus panna täytäntöön. Euroopan unionin komissio on vuonna 2019 vesipuitedirektiivin toteuttamisen seurantaraportissa esittänyt Suomelle kaikkien vesivoimalaitosten lupien tarkastelua, jotta vesipuitedirektiivin ympäristötavoitteet toteutuisivat erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden haittoja lieventävien toimenpiteiden osalta. Tämä sama toimenpidesuositus oli myös komission edellisessä seurantaraportissa.

⁶ Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen, Kemi, Keminmaa, Kemijärvi, Tervola ja Rovaniemi / PSAVI/932/2017. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/22142746/esitys+kalatalousvelvoitteiksi.pdf/413ca225-fc1d-485b-8c15-7fb9578ccb83>

Vesipuidedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi ja vesien tilan seurantaan varten Suomessa on säädetty vesienhoitolaki (1299/2004). Laissa on säännökset vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien laatimisesta vesistöalueille. Vesienhoitosuunnitelmat viisivuotiskaudelle 2022 - 2027 ovat ja ne on valtioneuvoston toimesta vahvistettu vuoden 2022 alussa. Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa edellytetään Kemijoen ekologisen tilan parantamista. Tämä on luonnollisesti toteutettava EU:n vesipuidedirektiivin edellyttämällä tavalla.

Villilohi ry katsoo kuten hakija itsekin, että Kemijoki Oy:n hakema ei ole osa Taivalkosken vesivoimalaitoksen kalataloudellista velvoitetta, vaan on täysin hakijan omaehtoinen hanke.

Villilohi ry katsoo, hakemuksen mukainen Taivalkosken voimalaitoksen kalatie **ei täytä** rakenteiltaan, toimintaedellytyksiltään tai muiltakaan osin Lapin Ely-keskuksen hakemia muutoksia kalatalousvelvoitteisiin (PSAVI/932/2017), **eikä EU:n vesipuidedirektiivin vaatimuksia** mm. **ekoloisesta jatkumosta** ja **ekologisesta ympäristövirtaamasta**.

Kemijoki Oy:n hakemuksen mukainen Taivalkosken voimalaitoksen kalatie halutaan hakemuksen mukaan rakentaa Taivalkosken padon ohittamiseen parhaiten sopivalle maastokohdalle. Juuri tähän maastokohtaan tulee rakentaa kalatalousvelvoitteiden muutosprosessissa edellytetty vaellusyhteys, jossa toteutuu EU:n vesipuidedirektiivin mukainen ekologinen jatkumo ja ekologinen ympäristövirtaama. Tästä seuraa, että Lapin Ely-keskuksen vireille hakemalla ja Kemijoki Oy:n vireille hakemalla on vahva tosiallinen yhteys. Ne kohdistuvat samaan maastokohtaan.

Yllä mainitusta johtuen Villilohi ry katsoo, että Kemijoki Oy:n hakemuksen mukainen hanke Taivalkosken voimalaitoksen kalatien rakentamiseksi **vaikuttaa** ensin vireille tulleeeseen ja edelleen vireillä olevaan asiaan (Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen, Kemi, Keminmaa, Kemijärvi, Tervola ja Rovaniemi / PSAVI/932/2017). Ensin vireille tullut asia **vaarantuu, vaikeutuu, viivästyy** ja mahdollisesti **estyy**. Korkein hallinto-oikeus katsoo päätöksessään KHO:2023:993, että Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että jäsenvaltiolla on velvollisuus evätä hanke, joka voi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen (asia C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. vastaan Saksan valtio, ns. Weser-tuomio).

PSAVIn on hallintolain (HL 23§) velvoittamana **velvollisuus** vireille tulleen asian **joutuisaan** käsittelyyn.

PSAVIn velvollisuutena on myös noudattaa **tarkoitussidonnaisuuden periaatetta** (HL6§) vireille tulleiden asioiden käsittelyjärjestystä suunnitellessaan. PSAVI ei noudata hallintolain 6 §:n mukaisia hallinnon oikeusperiaatteita käsittelemällä asioita epätasapuolisesti ja asettamalla käsittelyjärjestyksessä etusijalle myöhemmin vireille tulleita samaan asiakokonaisuuteen liittyviä hakemuksia.

PSAVilla on hallintolain 25 § mukaan **velvollisuus** käsitellä yhdessä sellaisia asioita, joissa tehtävät päätökset vaikuttavat merkittävästi muihin samanaikaisesti vireillä oleviin asioihin.

PSAVilla on myös **velvollisuus** ensimmäisenä panna täytäntöön EU:n vesipuitedirektiivin vaatimukset.

Villilohi ry vaatii, että Kemijoen ja Raudanjoen voimalaitosten kalatalousvelvoitteiden muuttaminen (PSAVI/932/2017) ja Taivalkosken voimalaitoksen kalauoman rakentaminen (PSAVI/671/2022) käsitellään vireilletulojärjestyksessä.

21.8.2023 Rovaniemellä. Villilohi ry:n puolesta,

Mika Suutari-Jääskö
puheenjohtaja
Villilohi ry

Sami Myllymäki
hallituksen sihteeri
Villilohi ry